

Anes Osmić,
student prve godine Filozofskog fakulteta u Sarajevu
Treća nagrada na konkursu Fonda "Bošnjaci" Sarajevo

Opet Bošnju ovog kao i sve godine do sada koraci njegovi, čvrsti i odlučni na Allahovom putu, vode krivudavom stazom opstanka ka njegovom domu. Klikti od sreće duša njegova, zadojena radošću i zahvalnošću što na stazi bosanskog čuda i otpora, kao i tada kišnog neba. Idući ovim puteljkom tolike godine dosljedno voleći sebe i svoje, danima bi ratne uspomene i vječne slike crnih prikaza, truhlog i odvratnog mirisa pljačkale i poput parazita nagrizale ono jedini što mi nakon njihovog pohoda ostade - čistu bosansku dušu. Ali ona se ne da, kao ni u danima „tame i tmuše neprebolne“, jer „jake su naše duše u trpnji“. Koliko sam dana noseći samo po jednu dasku do svoga doma išao ovom stazom sa osmijehom, jer čovjek u meni nadjača. Odlučni da nam zatru puteve, spale znakove i unište simbole bosanskog življenja, zasipajući nas kuršumima svoje neukosti i slabosti, nisu bili ni svjesni, a kamoli da su znali, a i kako bi kada im je mržnja zatomila sva čula i ljutu koprenu na srce metnula, da neće sve pomrijeti, nestati i zalediti se njihovim zlim duhom. Nisu jadni mogli ni slutiti, a kamoli znati da će od naših ljiljana ostati dovoljno polena, te da će Bosnom opet mirisati naša proljeća. Sada znam da sam im vratio najgorom kaznom; opstankom i časnom borbom, te željom da Bosna moj dom opet bude. Dok idemo ka mojoj avliji, novinarka mi postavlja jednolična i isprazna pitanja. Govorim tiho da ni nama nije bilo lahko i da je trebalo vremena da srce opet procvijeta i da dijete u meni počne živjeti bosanski san. Samo ja znam koliko su danima moje rane cvilile i ridale duboko tamo negdje u meni. Mjesecima se u mojim mislima na stalnom i jedinom repertoaru igrala predstava boli i tuge sa jednim jedinim likom - zaklanom muškom glavom iz svake porodice. Okrvavljena glava bi ležala negdje u prašini po scenografiji razrušenog kućnog praga i napuštenog doma, dok za njom traga dijete njeno željno da je zove babo. Samo ja i duša moja bosanska - duboka poput oceana i široka poput kontinenta, znamo da i u rijetkom trenutku sna, kada bi tijelo od patnje iznemoglo u majčinom krilu, tražilo malo odmora, a spasa nije bilo. Ušima bi odjekivao allegro najtužnije i najčežnjivije muzike. Izlaza u labirintu ljudske slabosti i moći da samog sebe pobijedim i nadjačam mračne sile, koje su se poput sivih oblaka nadvile nad mojim životom, danima nije bilo. Osjećao bih kako me olovne utege vuku ka dnu najsmrdljivije i najjadnije bare - predaje. Znao sam da se slabost, nemoć i bol poigravaju sa mnom kao sa marionetom. I zamalo da srce ne uginu od jedine hrane, iščitavanja babinih redaka ispisanih po koricama bajke, koju bi mi čitao pred spavanje. „Znate li bajku o Snježnoj Kraljici“- pitam ih? Zbunjeni djetinjim pitanjem tupavo klimaju glavom. Počinjem parati tišinu citiranjem babinih redaka sa korica te bajke, koju mi je čitao pred posljednji odlazak. Tišina puca i kroz nju počinju strujati moje drhtave riječi: Sine, tiho sam se iskrao iz naših čednih okvira bajki i otišao mraku i cik zore da ispričam priču o Snježnoj Kraljici. Prije svega želim je promijeniti, da ovu grudu zaštitim od njene zle magije. Zao duh iz njene bajke mnoga je srca zaledio. Svojim crnim plaštom obgrlio je našu Bosnu - gnijezdo iz kojeg se trebate vinuti. Mnogi domovi nalikuju zamku Snježne Kraljice. Pusti su... Ne čuje se osmijeh... Nema života.... Više niko ništa ne može ni da osjeti. Ja uvijek mogu prema tebi, prema Bosni mojoj, jer si mi još živ i trebaš živjeti ovdje, gdje se i umire da bi se živjelo. Ovdje gdje je tvoj dom, gdje pripadaš. Čitav život je vječita borba. I u ratu i u miru. Bori se časno tu gdje jesi, s onim što imaš. To je dovoljno časnom čovjeku. Čuvaj sebe i majku svoju. Čuvaj mi sine, čuvaj Bosnu svoju.

Dok neprimijetno brišem suzu izdajicu emocija prevrtljivih, novinarka komentira kako nije čula za ovu verziju „Snježne Kraljice“. Kolegi do sebe govori kako je bježala u brižne okvire bajki, dok je studirala u Velikoj Britaniji za vrijeme rata kod nas. „Danima sam samo iščitavala bajke, samo da ostanem pri zdravom razumu.“ „Moji su svi bili ovdje, a ja...“ Kolega joj s ironičnim smiješkom dobacuje da dok je ona bježala od stvarnosti iščitavajući bajke, bosanska djeca ne samo što su proživljavala priče ni nalik bajkama nego nisu mogli nigdje pobjeći od stvarnosti. Put do moje kuće je jako težak i naporan. Moje selo je „na glavi“ ovog velikog brda, kako bi mi rahmetli babo kao djetetu znao govoriti. Put je brdovit.

Jedva idu. Odjekuju njihovi duboki uzdisaji. Meni lahko, valjda, jer je to moja staza. Zastaju da se odmire, kažu da ne mogu više. Čujem njihovo ubrzano disanje i lupanje srca. Lupanje srca. Moga srca. Evo opet počinje da lupa i da se prisjeća stege kojom ga je zarobilo u tamnice tuge i bola. Što ti je čovjek? Što je dijete? Kada je babo poginuo činilo mi se da sva planeta tuguje samo za mojim babom. Mislio sam da je sreća svima nestala, da su smijeh svima smijenile suze. Nije bilo tako. Nije ni trebalo. Svako se držao svoje nevolje i nesreće, koja mu je bila najveća i najgora. Svako bi znao samo za svoju patnju i muku. U mojoj avliji nakon nesreće život nije stao. Povlačio se poput lagahnog koraka djevojke srca teškog i ranjenog. Tuga me je tako duboko pritislula na svoja njedra i uljuljala u ispraznom naručju, ostavivši me da tu truhnem, u patnji čovjek ne vidi sebe, ni druge. Sebična je to boljka. Stavi ti sindžire oko vrata, pa te guši i steže. Hoćeš nešto da kažeš, a ona već umrtvila riječi. Nit' si bolestan, nit' zdrav. Nešto između, ali živ nisi. Kao da još jednu samohranu majku, koja izgubi ljubljenog, srce nije boljelo?! Sada znam da su njene muke bile veće. Pati za umrlim, bori se sa živim. Sjećam se njenih ruku, ostrugama surovog života izgrebanih. Nisu ni trenu mirovale. I u snu bi se gombale s nekim nevidljivim silama. Svjesna da drugačije ne želi, ne može i da neće valjati od temelja je gradila naš dom. Kada bih je pogledao, iskusna već, skrivala bi i gutala ljute suze na sedži moleći Svevišnjeg za babin rahmet i naš život. Rad, vjera i želja da opet proklija život na zemlji Bosni pomagali su njenoj mudrosti, snazi i volji. Dok bi uzimajući predah na skemliji njenog babe srkala vrelu kahvu bosansku ,jer uvijek bi je čekalo još i još posla, znala bi mi govoriti: „Ako drugi unište klasje koje si ljubavljju zasadio sine, ne gubi mir; ta ti strana ne pripada, njivu drugu zasij, jer tako te je učila majka, Bosanka.“ Ta bi žena sve stigla. Ne mogu sa sigurnošću utvrditi kojih sve životinje nije bilo u našoj štali, kojeg voća i povrća zasadenog na našoj njivi. Skoro da i nije bilo takvih. Bolom i tugom omeđen nisam mogao vidjeti kako opet život probija kroz krš i kamenje nesreće. Dok se odmaramo na njivi i dok se novinari željni pravih priča dive umijeću bosanske prirode, pčele koje ih već plaše prizivaju u mojim mislima davni početak i moje ponovno buđenje.

Sjedio sam dalek i stran i samom sebi na livadi ovoj, ocvaloj maslačcima sa kojih su zlaćane pčele uzimala polen i odlazile da budu korisne zajednici i svijetu. I maslačci su bili korisniji od mene, a kamoli pčele? „O kako je samo Tvoja milost velika, a Tvoj spas robovima iskrenim dosljedan!“ Na ruku mi tada sletje pčela, bijaše blaža nego što sam ja sam prema sebi. Ne ujede me, već samo mudročću Njegovom poslana opomenu. Odletje sa moje ruke u pravcu starih babinih košnica. Okrenuh se za njom i potrčah opet onim odlučnim i smjelim korakom ka starim košnicama. Tajna rješenja i ključ izlaza je oduvijek bio tu, u mojoj vlastitoj avliji, samo ga je trebalo uvidjeti. Počeo sam popravljati košnica koje su već godinama simbol naše porodične tradicije. Spas je je bio u radu. Tako je i kod svi mojih predaka časnih i poštenih Bošnjaka, koji su dušmanima na sva zla odgovarali radom i borbom. Svo svoje slobodno vrijeme posvetio sam tim malehnim bićima, koje ljudi tako olahko gaze nepažnjom i nemarom, a one im vrijednim radom daju slast i pouku najveću. Počeo sam dušu hraniti medom bosanske snage i ponovo osjećati razlivenu toplinu u grudima. Svaka pora moga bića je ponovo bila ispunjena. Bio sam tako mirne duše. A mogao sam, baš kao pčela, zariti žaoku osvete, ali Allah mi podari razum i mudrost veću, jer opet bih jedino samom sebi skupo naplatio slabost ljudsku ne napravivši svoj med. Pronašao sam svoj smiraj i mehlem na bosanskom tlu. Sa svakom novom teglom meda u mojim krvotocima opet je hućala bosanska krv, topla, neutaživa, silna. Voda s česme me je opet okrepljujuće čistila. Opet je počeo u meni živjeti sretni, zadovoljni i uspješni Bošnjo, koji se odeselio, sva sreća, samo na neko vrijeme. Uz neku od sevdalinka po košnicama sam ispisivao stihove o Bosni mojoj. Slaveći i nju i mene. Nas. Jedno. Dok ih uvodim u avliju, miris majčine pogače ispunjava moje nosnice. Tijelo se baš poput tijesta počinje razvlačiti, kada u mislima na komad tog zapušenog hljeba dodam slasni džem od malina. Kriška samo i nema veće sreće. „Prelijepo. Koliko ljepote na jednom mjestu!“ Novinarka se divi dok ja ližem prste, jer sam već dovršio jednu krišku u mislima. Puca poput dukata po kaldrmi staroj sreća čovjeka koji je toliko radio i stvarao u svom na svome. Ovo je moje pristanište i tu sam sidro prvim zamahom svojim bacio. Sada je duboko pod zemljom i sve sile svijeta

ne bi ga iščupale. Kroz šalu svima govorim kako je po mojoj duši izraslo drvo, s granama identiteta, pripadnosti i doma, jer kao dijete sam jeo zemlju. A samo ja znam iskreno da je u njegovoj hladovini moj mir. U srcu mi je zauvijek ostao onaj golub, kojeg sam u zimskim danima hranio mrvicama. Sada njegovim krilima letim do najviše i najsočnije jabuke na starom stablu, koje i sada čuva moje djetinje otiske. Dok im pokazujem ono što smo godinama gradili moji najmiliji i ja, na vratima se pojavi majka, prijatno i veselo da dočeka goste, onako kako je adet i kako se to u Bosni radi. Srdačno s vrata, s toplim osmijehom dobrodošlice zrači bosanskom gostoljubivošću: „Haj'te bujrum, bujrum, dragi gosti. Dobro nam došli!“ „Hvala Vam, gospođo. Mi smo sa televizije iz emisije „Bolji život“. Iz Anesove škole su nam preporučili vas. Želimo napraviti priču o vašem životu, koji je zasigurno dobar primjer drugim ljudima, koji možda još nisu uspjeli naći svoj put i izlaz iz loše situacije, nazovimo to tako.“ Majčino lice se ukoči i nestade onog osmijeha, te blago reče novinarki: „Nazovimo to ovako, draga kćeri. Ja nisam ovdje i ovo što jesam radi televizije i drugih. Bitno mi je da ja znam gdje sam, ko sam i šta sam. A svugdje je lijepo u Bosni. Samo neki ne žele, ne mogu i neće da vide.“

Zatvarajući vrata reče mi da ih vodim kod košnica“. Novinari ostadoše u čudu. „Vaša majka nam neće dati izjavu“. Ne rekoh ništa, ali ih povedoh prema košnicama. Obasipaju me raznim pitanjima, komentarima i opaskama. Pitaju me zašto nisam ovo, kako i zbog čega ono. Šutim, ništa ne odgovaram. „Mnogim kišama okisla i raznim čizmama gažena, Bosna moja u sutonu krvavom uvijek i iznova smjelo se rađa, samo da bi nas podučila tajni opstanka“ - iščitavaju stihove ispisane po košnicama. „Odakle ovo“? „Iz srca“- govorim odlučno. „Obavezno snimate ove. To je super materijal.“ Dok kameraman snima, novinarka se okrenu prema meni i pogleda me o oči. „Anese, da te pitam. Mnoge zanima, pa i mene kao čovjeka prvenstveno, zašto si kao odličan i uspješan gimnazijalac odbio američku stipendiju i ostao ovdje na školovanju? A svi znamo...“ Prekidoh je pitanjem: „Jeste li ikada popili bosansku kahvu“? „Jesam“. „Jeste li ikada probali bosanski med, pitu koju je napravila bosanska ruka, pekmez, ajvar ili džem“? - ne mogu da se zaustavim u nabranjanju, ali stadoh, jer me prekinu opaskom. „Kakvu su vam to pitanja, naravno da jesam.“ Odgovaram hladno da nije i da treba što prije. „Probajte opet, opet i opet, ali srcem. Jer srcem čovjek kada zavoli svoje veće ljubavi od toga nema. Kako bi ja bez svog meda i pčela? Tamo bi moj med bio kiselkast. Gorak. Opor. Tamošnje bi me pčele možda ujedale i išle mi na štetu. Ovaj med ovdje je kako treba. To je med koji meni treba. Liječi sve.“ Pojavljuje se majka s tablom u rukama. Miris kahve širi se avijom, dok nas starija žena pred kućnim pragom doziva na sok, kahvu i kolače. Govorim novinarki da sada ima priliku da jede i pije srcem, makar za ovo mogu garantirati da je od srca. Ona ostaje u čudu, te idalje čita stihove ispisane po košnicama.

Ti ostade sanjati,
iako ti oni najljepše snove uzeše.
Ti ostade vjerna svome snu,
iako te iz najljepšeg sna
hladnim rukama probudiše.

Ti ostade samo da bi nas podučila ljepoti i veličini sna.

Ti ostade korito naše rijeke.
I ostade voda naše žeđi.
I sunce našeg ogrijeva.

Ti ostade...

...A mi?

Ja ostadoh...

Učinih!